

Motion till riksdagen 2020/21:3366

av **Ulf Kristersson m.fl. (M)**

Jämställdhet – en frihetsfråga

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare drivkrafter till arbete i bidragssystemen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland utrikes födda kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förstärkt och utvecklat RUT-avdrag och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en arbetslinje i försörjningsstödet med aktivitetskrav på samtliga och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försörjningsstödet till ett hushåll bör delas och betalas ut till samtliga vuxna i hushållet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett bidragstak och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att anpassa föräldraförsäkringen efter företagares villkor och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot kvinnors ohälsa kopplat till arbetsmiljö och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Diskrimineringsombudsmannens uppdrag rörande stöttning och kunskapsspridning har avsedd effekt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utvärdering av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stötta åtgärder för att minska skillnader i kvalitet, tillgång och forskning inom vård och hälsa mellan kvinnor/flickor och män/pojkar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur ungdomsmottagningarnas arbete mot psykisk ohälsa kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tillgängligheten till stöd, hjälp och behandling vid psykisk ohälsa genom internetbaserade tjänster och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsyn av estetiska kroppsbehandlingar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka ägarprövningen, tillsynen och kontrollen för att stoppa skolor som främjar religiös och politisk extremism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en jämställd idrott och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktförbud med fotboja ska användas i fler fall och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa hedersmotiv som en egen försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera de s.k. moralpoliserna genom ett särskilt brott, olaga frihetsbegränsning, som förbjuder tvång och otillbörliga påtryckningar som syftar till att upprätthålla heder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Inledning

I Sverige ska rättigheter, skyldigheter och möjligheter gälla lika för alla, oavsett vem man är och var man kommer ifrån. Kön ska inte begränsa individens frihet. Samtidigt har varje människa ett eget ansvar för sina livsval och för att vara med och bygga det samhälle som vi skapar gemensamt.

I en demokrati ska det finnas lagar och regler som säkerställer lika rättigheter. Alla former av diskriminering måste motverkas. Och vi har alla ett eget ansvar – som individer, föräldrar, arbetsgivare, kollegor och medmänniskor – för att både kvinnor och män kan komma till sin fulla rätt och inte särbehandlas på grund av sitt kön. Jämställdhet handlar inte om att den ena parten vinner och den andra förlorar. Såväl män som kvinnor liksom samhället i stort gynnas av ökad jämställdhet.

Sverige har kommit långt när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män, men det finns fortfarande omfattande problem. Kvinnor tjänar mindre än män, och kvinnor arbetar deltid i större utsträckning än män. Det påverkar kvinnors ekonomiska egenmakt. Det innebär också lägre ersättning vid sjukdom eller arbetslöshet, samt i förlängningen en lägre pension. Utrikes födda kvinnor har en särskilt svag ställning på arbetsmarknaden. Det finns också könsskillnader vad gäller ohälsa. Kvinnor är

sjukskrivna i större utsträckning än män och fler kvinnor än män lämnar arbetslivet i förtid.

Mäns våld mot kvinnor samt hedersrelaterat våld och förtryck är ytterligare allvarliga samhällsproblem som orsakar både fysiskt och psykiskt lidande. Det är viktigt att samhället markerar och agerar kraftfullt mot dessa brott. Ingen har rätt att begränsa någon annans liv.

Utgångspunkterna för Moderaternas liberalkonservativa ideologi och centrala reformer är varje människas frihet, personliga ansvar och vilja att göra rätt för sig. Jämställdhet är i grund och botten en frihetsfråga. Strävan efter ett jämställt samhälle grundas i allas lika värde och har som målsättning att individen ska ha makt och möjlighet att själv välja hur hon eller han vill leva sitt liv.

Ekonomi och arbetsmarknad

Ekonomisk självständighet är en avgörande förutsättning för kvinnors egenmakt och oberoende. Därför är arbete en hörnsten i ett jämställt samhälle. Att Sverige är ett av världens mest jämställda länder är ett resultat av långsiktiga och medvetna reformer av arbetsmarknad, socialförsäkringssystem samt välfärd, såsom barnomsorg, för att det i högre grad ska vara möjligt och lönsamt för kvinnor att förvärvsarbeta.

Trots detta förvärvsarbetar kvinnor i Sverige fortfarande i lägre utsträckning än män, även om andelen är hög jämfört med i många andra länder. Detta märks inte minst i den stora skillnaden mellan mäns och kvinnors förvärvsinkomster. Kvinnors inkomster ligger på 83 procent av mäns inkomster för åldersgruppen 20–64 år. Viktiga förklaringar till denna skillnad är att kvinnor arbetar deltid, är föräldralediga och har sjukfrånvaro i högre utsträckning än män. Som en konsekvens av de lägre inkomsterna, har kvinnor i genomsnitt också lägre pension än män.

Kvinnor och män arbetar också i stor utsträckning i olika sektorer och yrken. Kvinnors höga sysselsättningsgrad i Sverige är en viktig förklaring till denna könssegregering. Mycket av det omsorgsarbete som i många länder utförs oavlönat av kvinnor utförs i Sverige visserligen också av kvinnor, men som avlönat förvärvsarbete på arbetsmarknaden. Det är i grunden positivt, både för individen och för samhället. Att unga kvinnor och män väljer olika utbildningar både på gymnasiet och i högskolan är ytterligare en anledning till det könssegregerade arbetslivet.

Den könssegregerade arbetsmarknaden får konsekvenser – bland annat när det gäller kvinnors löner. Den faktor som förklarar den största delen av löneskillnaden är skillnader i yrke. Kvinnor har också i lägre grad chefsbefattningar.

Tar man hänsyn till skillnader i yrke, sektor, utbildning, ålder och arbetstid återstår en oförklarad löneskillnad på cirka 5 procent. Vad den beror på går inte att fastställa genom lönestatistiken. Det kan bero på sakliga skillnader i form av egenskaper som den anställde har eller på osakliga skillnader, såsom diskriminering. Utvecklingen gällande oförklarade löneskillnader har visserligen gått åt rätt håll, men den har gått långsamt: År 1996 var skillnaden 8 procent. En förbättring med blott tre procentenheter har alltså skett under det senaste kvartsseket.

Under alliansregeringen genomfördes reformer för att stärka drivkrafterna till arbete och minska utanförskapet vilka har bidragit till förbättrade förutsättningar för ekonomisk jämställdhet. Det har blivit mer lönsamt för alla att gå från utanförskap till arbete

tack vare jobbskatteavdraget. Eftersom förbättringen relativt sett varit som störst för låg- och medelinkomsttagare har drivkrafterna till arbete stärkts mer för kvinnor än för män. Att frånga arbetslinjen slår därmed fel ur ett jämställdhetsperspektiv.

Moderaterna vill fortsätta sänka skatten för alla som jobbar, inte minst för att göra det mer lönsamt för kvinnor att arbeta. Samtidigt vill vi också göra det mer lönsamt att gå från bidrag till arbete genom att införa en strikt arbetslinje i försörjningsstödet och ett bidragstak. Genom starkare drivkrafter att arbeta kan fler lämna bidragsberoende och ta steget ut på arbetsmarknaden. Utrikes födda kvinnor och ensamstående kvinnor med barn är överrepresenterade i försörjningsstödet. Att bryta beroendet av försörjningsstöd är därför inte bara centralt för att bekämpa utanförskapet utan också en jämställdhetsfråga.

Ökad sysselsättningsgrad bidrar till ökad jämställdhet

Kvinnor står fortsatt för den största delen av det obetalda hemarbetet i Sverige, och skillnaden är ännu större i de familjer som har barn. Mer än var fjärde kvinna arbetar deltid, att jämföra med 11 procent av männen. Siffror från Statistiska centralbyrån visar att av de som väljer att arbeta deltid för att vårda barn är 83 procent kvinnor. Att kvinnor får avlastning med hemarbete ökar därför kvinnors möjlighet att delta på arbetsmarknaden på jämställda villkor.

Rutreformen har varit viktig för att underlätta för livspusslet i allmänhet, men framför allt för kvinnor som kan arbeta mer att få avlastning med obetalt hemarbete. Forskning visar att gifta kvinnor i hushåll som köper 40–80 timmars ruttjänster per år (motsvarande cirka 45 minuter till 1,5 timme i veckan) ökar sina inkomster proportionellt med avdragets storlek. På så sätt ökar sysselsättningsgraden. Att kvinnor som kan arbeta mer gynnar i sin tur löneutvecklingen, karriärmöjligheter och i förlängningen pensionen. För att öka jämställdheten på svensk arbetsmarknad är därför höjningen av taket i rutavdraget en viktig reform.

Att kvinnor arbetar mer är inte bara bra för jämställdheten utan också för Sveriges ekonomi. Beräkningar från riksdagens utredningstjänst visar att Sveriges BNP skulle öka med över 400 miljarder kronor årligen om kvinnor skulle arbeta i samma utsträckning som män.

Baksidan av att kvinnor arbetar mindre än män är att kvinnor får lägre inkomst och därmed mindre makt över sitt eget liv. Det innebär också att kvinnor oftare befinner sig i en utsatt ekonomisk situation. Ensamstående kvinnor med barn är klart överrepresenterade bland hushåll med ekonomiskt bistånd. Även utrikes födda kvinnor är överrepresenterade i försörjningsstödet. Att bryta beroendet av försörjningsstöd är därför inte bara centralt för att bekämpa utanförskapet, utan också en jämställdhetsfråga.

För personer med försörjningsstöd kan marginaleffekterna att gå från bidrag till arbete vara stora – i klartext innebär detta att det inte lönar sig att ta ett jobb. Det gäller i synnerhet personer med barn, vilket hänger samman med att inkomstprövade familjestöd blir viktigare för hushållets inkomst. En rapport från Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) visar till exempel att sammanboende par med barn där båda har försörjningsstöd inte har något utbyte alls av att arbeta (detta gäller vid ingångslöner). Även ensamstående med flera barn har ett mycket litet utbyte av att arbeta.

För att fler ska gå från bidrag till arbete vill Moderaterna införa ett bidragstak. Det ska alltid löna sig att gå från bidrag till både heltidsarbete och deltidsarbete. Bidragstaket ska omfatta personer som har etableringsersättning eller försörjningsstöd av

arbetsmarknadsskäl. Inom försörjningsstödet ska det alltså inte omfatta den som är sjuk eller av andra sociala skäl inte kan arbeta.

För att fler ska gå från bidrag till arbete bör socialtjänstlagen skärpas så att alla kommuner ställer krav på motprestation, i relation till arbetsförmåga, för den som får försörjningsstöd. Dagens aktivitetskrav bör också få större inslag av jobbsökande. Det ska till exempel ställas krav i alla kommuner på att den som har försörjningsstöd, men som kan arbeta, ska söka arbete i hela landet. Aktivitetskraven i socialtjänstlagen bör även utökas. Den som uppbär föräldrapenning och söker kompletterande försörjningsstöd, ofta nyanlända kvinnor, ska åläggas ett krav på att delta i exempelvis språk- insatser. Den som inte fullföljer sin motprestation bör inte kunna räkna med fullt bidrag.

Försörjningsstödet ges fortfarande på hushållsnivå, och utbetalning sker inte sällan till mannen i familjen. Försörjningsstödet bör istället delas mellan de vuxna i hushållet och betalas ut individuellt. Det skulle vara ett sätt att markera kvinnors individuella rättigheter och stärka inflytandet över familjens ekonomi.

Även långa perioder med föräldrapenning kan försena arbetsmarknadsinträdet för den som aldrig arbetat. För att stärka arbetslinjen för dem som aldrig fått sitt första jobb bör kvalificering genom arbete krävas för full föräldrapenning. För de som saknar sjukpenninggrundande inkomst bör föräldrapenningen begränsas till 12 månader. Samtidigt bör rätten till förskola utökas för barn vars föräldrar lever på bidrag. Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör också kraven på att göra sig anställningsbar öka genom exempelvis bredare arbetssökande eller utbildning.

Kvinnors ägande

Ekonomisk egenmakt avgörs också av ägande. Detta kan mätas på olika sätt. Ny statistik från SCB visar att av samtliga kapitalinkomster och kapitalvinster i Sverige gick cirka en tredjedel till kvinnor och cirka två tredjedelar till män. Ojämnast var fördelningen av ränteutbetalningar och olika former av aktieutdelningar, där 21 procent gick till kvinnor och 79 procent till män.

Tankesmedjan Ownershift publicerade 2019 en kartläggning av kvinnors ägande i Sverige. Den konstaterar att andelen kvinnor som var verklig huvudman i rapporterade företag uppgick till 26 procent. Män äger två tredjedelar av värdet på privatägda aktier i Sverige, medan kvinnor äger en tredjedel.

Sammantaget kan konstateras att skillnaderna mellan kvinnors och mäns ägande är stora. Forskningsöversikter visar att det beror på flera faktorer. Eftersom kvinnor generellt sett tjänar mindre än män, så minskar möjligheterna till investeringar och ägande. Vidare finns normer och stereotyper som utgör hinder för kvinnors ägande.

Bättre förutsättningar för kvinnors företagande

Fler män än kvinnor är egenföretagare, och den yrkessegregering som råder på arbetsmarknaden i stort avspeglas också inom företagandet. Kvinnors andel av företagandet har ökat över tid, vilket delvis kan förklaras av att andelen företag inom tillverkning minskar i förhållande till tjänste- och serviceföretag samt företag inom vård och omsorg, där kvinnor i högre grad är verksamma. Utvecklingen har gynnats av borgerliga reformer som bidragit till en växande hemtjänstsektor och öppnat upp vård- och omsorgsbranscherna för företagande.

Rutavdraget har inneburit att nya jobb har växt fram. Svarta jobb har blivit vita med tryggare anställningsförhållanden. De nya jobben har ofta gått till människor som

tidigare haft en svag förankring på arbetsmarknaden såsom utrikes födda och unga kvinnor. Drygt hälften av de som driver företag i rutbranschen är kvinnor.

För att underlätta människors vardag och för att fler enkla jobb ska växa fram vill vi genomföra en ny omfattande rutreform för att fler enkla jobb ska kunna växa fram i Sverige. Äldre är bland de flitigaste användarna av rutavdraget. Många anhöriga hjälper också sina äldre släktingar med alla möjliga sysslor i hemmet. För att möta också de äldres utökade behov av hjälp i hemmet bör ett mer generöst rutavdrag övervägas. Detta har nyligen utretts inom ramen för RUT-utredningen.

Ett vinsttak i välfärden skulle riskera att slå ut många väl fungerande verksamheter. Att nya företag växt fram i välfärdssektorn har gynnat kvinnors karriärvägar och utvecklingsmöjligheter, men också kvinnors företagande. Moderaterna vill värna den möjlighet till valfrihet som finns inom välfärden och som bidrar till att öka företagandet bland kvinnor. Rapporter har indikerat att kvinnors entreprenörskap minskar. Det är inte ett orimligt antagande att diskussionen om vinsttak är en bidragande orsak till att kvinnor avstår från att starta och driva företag.

Uttaget av föräldrapenning bland män med eget företag är tydligt begränsat. Att driva företag kan, särskilt för den som är ensam i företaget, innebära att ett visst arbete måste utföras även om företagaren är ledig för att vårda sitt barn. Detta går inte enligt dagens regelverk, där istället den lösning som erbjuds är att ta ut föräldrapenning halva dagen och arbeta halva dagen. Vi menar att det finns behov av att ta fram andra modeller för denna grupp av föräldrar. Vi tror att en sådan förändring inom föräldraförsäkringen skulle kunna bidra positivt till kvinnors företagande samt till ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Föräldraförsäkringen

Sverige har en generös föräldraförsäkring och en väl utbyggd barnomsorg som ger förutsättningar för föräldrar att ta ett stort ansvar för barn och samtidigt förvärvsarbeta. Svenska kvinnor arbetar i hög grad under småbarnsåren och även männen är föräldralediga. Men antalet lediga dagar skiljer sig mycket mellan kvinnor och män. Enligt Försäkringskassan tar kvinnor ut 71 procent av ersättningsdagarna i föräldrapenningen, medan männen tar ut 29 procent. Motsvarande siffror gällande tillfällig föräldrapenning (vab) är 62 procent för kvinnor och 38 procent för män. Det finns dock anledning att fördjupa sig i hur uttaget ser ut.

Det är under barnets första två levnadsår som huvuddelen av föräldrapenning tas ut. Kvinnors uttag ligger huvudsakligen koncentrerad till barnets första levnadsår och männens uttag när barnet är 1–1,5 år. Om bara de första två åren studeras är mammor lediga på hel- eller deltid i totalt 15,3 månader och män 3,8 månader. Uttaget av föräldrapenning motsvarar dock enbart 9,5 respektive 2,2 månaders ledighet. Det är med andra ord vanligt att män och kvinnor förlänger föräldraledigheten genom att använda obetalda dagar, men detta uttag varierar mellan olika inkomst- och utbildningsgrupper. Ledighetstiden för kvinnor är alltså nästan fyra gånger så lång som för män; kvinnor tar med andra ord ut 80 procent av dagarna under barnets två första levnadsår, oavsett om man mäter föräldraledighet eller föräldrapenning. Ser man endast till barnets första levnadsår är skillnaderna ännu större. Då tar kvinnor i genomsnitt ut 214 dagar och män 19.

Kvinnors större ansvarstagande för familj och hem inverkar otvetydigt på allt från arbetsmarknadsdeltagande, sjukskrivningar, obetalt hemarbete och livsinkomst till makt

och inflytande i samhället. Det går inte att bortse från att dessa skillnader förstärks och ökar i och med det ojämna uttaget i föräldraförsäkringen. Till exempel tjänar kvinnor och män ungefär lika mycket och är chefer i lika stor utsträckning fram till dess att de blir föräldrar. Vi värnar dock den flexibilitet som dagens föräldraförsäkring erbjuder. Familjer är själva bäst lämpade att bestämma på vilket sätt ledigheten ska fördelas för att passa just deras situation. Samtidigt är det väsentligt att såväl kvinnor som män har tillgång till tydlig information om hur uttag av föräldraledighet påverkar livsinkomster och pension.

Kvinnor har lägre pension än män

Att män och kvinnor har olika lön och sysselsättningsgrad leder på kort sikt till att kvinnor har lägre inkomst, och på längre sikt till att kvinnor får betydligt lägre pension. Den viktigaste långsiktiga insatsen för att lyfta kvinnors pensioner är därför att minska kvinnors deltidsarbete samt höja sysselsättningsgrad och löner. Idag är cirka två tredjedelar av de så kallade fattigpensionärerna kvinnor. Ett annat sätt att uttrycka könskillnaderna är att ungefär var sjunde äldre kvinna är fattigpensionär och var tionde man.

Låga inkomster gör att många kvinnor kommer att få hela eller en betydande del av sin pension i form av garantipension. Eftersom garantipensionen är prisindexerad leder det dessutom till en eftersläpning i inkomstutvecklingen jämfört med löntagare och jämfört med dem som får inkomstpension, vilken är indexerad efter inkomstutvecklingen i ekonomin.

Skillnaden mellan kvinnors och mäns pension kallas pensionsgapet. Det mäter i procent hur mycket mindre kvinnors genomsnittliga pensionsinkomst är i förhållande till männens. Det sammantagna pensionsgapet för personer äldre än 65 år är 27 procent (pensionsinkomster innan skatt).

Det finns ett stort värde av att ge landets pensionärer större ekonomiska marginaler. Många pensionärer får i dag inte ekonomin att gå ihop. Det är bra att det finns en politisk överenskommelse om att förstärka grundskyddet i pensionssystemet, men mer måste göras för att långsiktigt stärka pensionärernas ekonomi. Sänkt skatt på pension är en viktig del i detta. Moderaternas skattesänkning är fyra gånger så stor som regeringens skattesänkning, nära 10 miljarder kronor. Det möjliggör skattesänkningar även för lägre pensioner, vilket är särskilt viktigt för kvinnor som är pensionärer. Till skillnad från regeringen tar vi även bort skillnaden i beskattning mellan lön och pension 2021.

Kvinnors ohälsotal och arbetsmiljö

Sedan 1980-talet har kvinnor haft högre sjukfrånvaro än män. Fler kvinnor än män tvingas också lämna arbetslivet i förtid på grund av ohälsa. Faktorer i arbetsmiljön samt fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete är några av de omständigheter som bidrar till att påverka skillnaden i sjukfrånvaro mellan könen. För att möta den höga sjukfrånvarons utveckling behövs därför insatser på flera plan.

En nyckelfaktor i arbetet med att förebygga ohälsa är det tydliga sambandet mellan svag psykosocial arbetsmiljö – det kan handla om stress, bristande ledarskap och otrygghet – och sjukfall med psykisk diagnos. Vi menar att det är inom detta område som insatser främst bör riktas för att komma åt utvecklingen.

En bra arbetsmiljö är grundläggande för att fler människor ska få möjlighet att arbeta längre och utan risker för ohälsa. Även om arbetsmiljön förbättrats på många plan, så är

det oroväckande att anmälningarna av arbetssjukdomar bland kvinnor som orsakats av organisatoriska och sociala problem nu åter ökar, enligt den senaste arbetsskadestatistiken. Dessa problem orsakar hälften av alla anmälda arbetssjukdomar bland kvinnor. En viktig orsak är utvecklingen inom kvinnodominerade branscher som vård och omsorg.

Ett större ansvar för brister i den psykosociala arbetsmiljön måste läggas på de arbetsgivare som har sådana brister i sin arbetsmiljö. Vi ser ett tydligt behov av att skapa en bättre incitamentsstruktur för arbetsgivare när det gäller det förebyggande arbetet med psykosocial arbetsmiljö samt tidiga insatser och bättre rehabilitering.

Vi menar också att jämställdhetsfrågorna behöver belysas och lyftas in i den här bilden på ett tydligare sätt. Det finns mycket som tyder på att kvinnors högre sjukfrånvaro i många fall har inslag av såväl medicinska som sociala och ekonomiska aspekter. Vi vet att skillnaderna i uttag av föräldraförsäkring får långtgående konsekvenser för kvinnors sysselsättning, löneutveckling och framtida pensionsinkomst, och det finns tydliga tecken på att dessa skillnader även spelar en roll i de skillnader vi ser i ohälsa och sjukfrånvaro mellan kvinnor och män. Ett mer jämställt föräldraskap är därför en viktig utgångspunkt inte bara utifrån ett barnperspektiv och av rättviseskäl och hälsoskäl, utan det finns även ett tydligt samhällsekonomiskt intresse.

Kvinnor i ledarroller

Som ett led i ett mer jämställt arbetsliv behöver också fler kvinnor bli chefer, ha ledande befattningar och sitta i bolagsstyrelser. Att arbetsgivare och ägare inte tar tillvara den kompetens som finns hos kvinnor är varken bra för verksamheten eller för samhället. Därför är det glädjande att utvecklingen, om än långsamt, går åt rätt håll. De framstegen behöver fortsätta. Här har näringslivet ett stort ansvar. Genom öppna rekryteringsprocesser, kompetensredovisningar och mentorskapsprogram kan fler steg tas.

Att lagstifta om kvotering till bolagsstyrelser är inte rätt väg att gå. Det urholkar äganderätten och går stick i stäv med tanken om att var och en ska bedömas efter sin kompetens och förmåga – inte sitt kön.

Staten har ett särskilt ansvar att i sina verksamheter sträva efter jämställdhet och därigenom föregå med gott exempel samt vara en attraktiv arbetsgivare. Utnämningssmakt och inflytande över tillsättningar inom stat och kommun måste utövas i enlighet med principer om saklighet och värdering av kompetens. Alliansregeringen lyckades med det som tidigare regeringar inte klarat – att rekrytera i princip lika många kompetenta kvinnor som kompetenta män till toppjobben inom staten. Även styrelserna i de statliga bolagen var helt jämställda i slutet av Alliansens regeringstid. Moderaterna värnar det arvet och fortsätter att verka för ett professionellt utövande av utnämningssmakten och en jämställd rekrytering inom stat och kommun.

Skydd mot diskriminering

Könsdiskriminering är olagligt. Ett effektivt arbete mot diskriminering är avgörande för att öka samhörigheten i samhället, för att stärka människors frihet och trygghet samt skapa förutsättningar för fler att nå sin fulla potential.

Metoo-uppropet under slutet av 2017 visade att även i ett av världens mest jämställda länder är förekomsten av en förlegad kvinnosyn samt sexuella övergrepp och trakasserier alltför vanlig. Problemen finns i alla samhällsskikt och i alla åldrar. Debatten om sexuella trakasserier förtjänar att bemötas med seriösa politiska svar.

Övergrepp och kränkningar mot kvinnor, såväl som sexistiska attityder, är ett strukturellt problem. Det kräver många olika åtgärder på flera områden – skärpta straff och tillräckliga polisiära resurser i det fall det rör sig om brottsliga handlingar, ett förstärkt värdegrundsarbete i skolan samt stöd till privata och ideella initiativ som arbetar för att stävja skeva värderingar på olika nivåer i samhället. Men även på våra arbetsplatser behöver förbättringar ske.

En undersökning av Diskrimineringsombudsmannen (DO) visar att endast en av sex arbetsgivare känner till att de behöver arbeta med aktiva åtgärder, och ungefär lika många vet om att de ska ha riktlinjer och rutiner för att förhindra och hantera trakasserier på arbetsplatsen. DO har i uppdrag att stötta och sprida kunskap och verktyg för att underlätta för fler arbetsgivare att leva upp till lagen och bedriva ett effektivt arbete mot diskriminering och sexuella trakasserier. Vi vill följa upp detta och säkerställa att uppdraget har avsedd effekt.

År 2009 infördes en ny och sammanhållen diskrimineringslagstiftning. Sju tidigare diskrimineringslagar upphävdes och fyra ombudsmän slogs samman till en enda myndighet: DO. Tanken var att arbetet för att motverka diskriminering skulle bli tydligare och rakare och därigenom mer effektivt. Vi anser att det är angeläget att säkerställa att den nya lagen har haft avsedd effekt, och därför bör lagen utvärderas. Inom ramen för översynen bör bland annat möjligheten att stärka påföljderna för brott mot diskrimineringslagen utvärderas.

Regeringsformens diskrimineringskydd är smalare än motsvarande skydd i exempelvis diskrimineringslagen. Det innebär bland annat att den som i något avseende eller sammanhang anses tillhöra en majoritetsgrupp inte omfattas av grundlagens skydd mot diskriminering. Självklart är det angeläget att ha ett starkt skydd för personer som i något avseende tillhör en minoritet, eftersom diskriminering inte sällan innebär att en majoritet på ett orättfärdigt sätt tar sig rätten att göra något på en minoritets bekostnad. Mot denna bakgrund finns goda anledningar att bredda det grundlagsfästa skyddet mot diskriminering.

Vård och omsorg

En jämställd vård

Översyner och jämförelser visar att vården idag inte är jämställd. Det betyder att det finns skillnader i vårdtillgång, vårdkvalitet och hälsa mellan kvinnor och män – skillnader som inte är motiverade. Utvärderingar visar även att kvinnor upplever ett sämre bemötande än män. Personal ställer olika frågor, sätter olika diagnoser och ger olika behandlingar som inte kan motiveras utifrån kön. Vissa sammanställningar visar också att män får dyrare undersökningar, behandlingar och läkemedel än kvinnor. Det satsas också olika mycket på olika sjukdomar.

Jämställd vård innebär samtidigt inte att vården alltid ska se likadan ut. Även män missgynnas av att vården är ojämsställd. Läkare skriver ut mindre antidepressiv medicin till män än kvinnor och mycket tyder på att män underdiagnostiseras när det gäller t.ex. depression.

För att synliggöra omotiverade vårdskillnader mellan män och kvinnor vill vi se ett nytt och brett uppdrag gällande kartläggning och analys av de skillnader som finns gällande läkemedelsförskrivning, vårdens kvalitet och tillgänglighet. Socialstyrelsen har sedan

flera år tillbaka haft ett särskilt uppdrag att granska jämlikheten mellan kvinnor och män inom vården. Moderaterna vill dock se en tydligare redovisning av bland annat skillnader i vårdkvalitet, tillgång, bemötande och forskning. I uppdraget bör även ingå att se över kvinnors respektive mäns väntetider inom cancervården, inom ramen för en ny cancerstrategi. Till exempel får inte ens hälften av alla kvinnor med bröstcancer vård i tid.

Vidare vill Moderaterna stärka det nationella allmänna vaccinationsprogrammet och i samband med detta att det regelbundet följs upp och utvärderas i syfte att säkerställa att såväl flickor som pojkar verkligen i praktiken erhåller HPV-vaccination som de har rätt till för att förebygga cancersjukdomar.

Kvinnor påverkas mest av situationen inom äldreomsorgen

Enligt Socialstyrelsen utgör kvinnor idag två tredjedelar av dem som får äldreomsorg på särskilt boende. Även de allra flesta som arbetar inom äldreomsorgen är kvinnor.

Idag råder stora svårigheter när det gäller att säkerställa kompetens- och personalförsörjningen inom äldreomsorgen. De upplevda bristerna när det gäller kvaliteten i äldreomsorgen beror ofta på svårigheten att ha kontinuitet i bemanningen. Den kortsiktiga och långsiktiga förmågan att säkra personalförsörjningen är därför helt avgörande för äldreomsorgens möjligheter att bedriva verksamhet av hög kvalitet.

Inom äldreomsorgen, liksom inom socialt arbete, finns skillnader i hur kvinnor och män bemöts och tas om hand. Könsstereotypa förhållningssätt återfinns i både biståndsbedömningar och behandlingar. Även bemötande skiljer sig åt och resurser fördelas olika. Moderaterna vill därför se fler kartläggningar och jämförelser för att kunna höja kvaliteten inom äldreomsorgen och socialt arbete. Många av de som har svårt att klara sig själva får regelbunden hjälp av en anhörig. Ungefär var fjärde vuxen person hjälper idag regelbundet en äldre eller sjuk anhörig i eller utanför det egna hushållet. Av den totala hjälpen till personer över 75 år, står anhöriga för omkring 70 procent. Enligt Socialstyrelsen är det drygt 1,3 miljoner personer som i någon form hjälper eller stödjer en närstående. Majoriteten av dessa är kvinnor. För att underlätta för anhängvårdare är det viktigt att samhället erbjuder ett väl fungerande anhörigstöd. Det kan till exempel innebära stödsamtal, stödgrupper eller utbildning. Det kan också vara en indirekt hjälp som avlösning, genom till exempel dagverksamhet eller korttidsboende.

Trygg vård – från graviditet till förlossning och eftervård

Moderaterna föreslår att regeringen ger i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer avseende förlossningsvården och hela vårdkedjan från mödravård till eftervård. Det finns stora skillnader inom svensk förlossningsvård som innebär att den är ojämlik. Det handlar till exempel om stora regionala skillnader avseende hur många kvinnor som föder med kejsarsnitt respektive drabbas av bristningar i samband med förlossningen.

Psykisk ohälsa bland flickor

Den psykiska ohälsan bland ungdomar i högstadiet och gymnasiet ökar, och framför allt drabbas unga kvinnor. Att barn och unga får hjälp tidigt är avgörande för att minska risken att en problematik växer och blir än mer allvarlig. De tillbringar en stor del av sin tid i skolan. Därför behöver skolans, elevhälsans, socialtjänstens och barn- och

ungdomspsykiatrins (bup) verksamhet fokuseras mer utifrån elevernas behov så att de snabbt får den hjälp som de behöver. Lagstiftningen måste tydliggöra ansvarsfördelningen och öka kraven på samverkan mellan aktörerna. Det är också viktigt att följa det arbete som görs av många kommuner och regioner med att bygga upp en "första linje" i bland annat primärvården så att barn och unga snabbare får vård och hjälp av rätt aktör. Det ska utvärderas så att enhetliga definitioner och riktlinjer kan arbetas fram. Det behöver också utredas hur digitala lösningar bättre kan fungera som komplement och som guide till vården.

Många unga lever idag också en stor del av sina liv på nätet. Hjälp, stöd och behandling måste helt enkelt finnas där unga befinner sig. Det finns projekt för utveckling av internetförmedlad kognitiv beteendeterapi för vuxna som är tänkt att kunna erbjudas på nationell nivå. Denna ambition bör även gälla barn och unga och vi tycker att projektet bör breddas alternativt att liknande projekt bör sjasättas med fokus på barn och unga.

En ökad samverkan mellan elevhälsan och andra aktörer som arbetar förebyggande och vårdande för barn och ungdomar är avgörande för att, i ett tidigare skede än idag, fånga upp och ge stöd och behandling till de unga som lider av exempelvis ångest och oro. Olika yrkeskategorier bör i högre utsträckning arbeta tillsammans för att skapa strukturer som underlättar ett tätare samarbete också med civilsamhället som t.ex. idrottsföreningar och kultursektorn. Alla sätt som tätare kan binda samman och förenkla samarbetet kring elevhälsan med skolan och socialtjänsten, bup och vården borde prövas. Barn- och familjecentraler kan vara en metod. Det som ofta krävs är tidig och snabb hjälp, vilket kan underlättas av ett djupare samarbete mellan olika yrkeskategorier.

Tillsyn av verksamheter som utför estetiska kroppsbehandlingar

Kvinnor och unga tjejer är överrepresenterade vad gäller estetiska kroppsbehandlingar. Skönhetsidealen har stor påverkan på flickors och kvinnors upplevelse av sin kropp och sitt utseende. Många upplever att sociala medier har ökat trycket på att leva upp till kroppsidealen. Den psykiska ohälsan ökar och utvecklingen av olika slags ätstörningar antas också ha ökat över tid.

Allt fler människor i Sverige efterfrågar varierande kroppsbehandlingar i estetiskt syfte. Eftersom register saknas över utförare i skönhetsbranschen saknas också exakta tal över hur många behandlingar som årligen utförs. Socialstyrelsen anger att en ungefärlig siffra är mellan 60 000 och 70 000 behandlingar per år. En del av dessa misslyckas och allvarliga komplikationer uppstår. Även här är de drabbade främst kvinnor.

Individens skydd vid skönhetsingrepp är svagt. Estetiska kroppsbehandlingar i syfte att förändra utseendet är idag konsumenttjänster som ibland tyvärr medför väsentliga hälsorisker. Nuvarande lagstiftning innebär bland annat att utförare tillåts genomföra skönhetsingrepp utan några särskilda medicinska kunskaper. Det finns en rad behandlingar som ligger nära hälso- och sjukvården men som inte ryms inom definitionen av hälso- och sjukvård, eftersom de inte har som syfte att behandla sjukdomar eller skador. Behandlingarna omfattas därför inte heller av hälso- och sjukvårdslagstiftningen. De som utför behandlingarna och ingreppen står därför utan ansvar ifall något går snett.

Vi vill se tydliga kvalitetskrav inom verksamheter som sysslar med ingrepp, behandlingar och operationer. Det bör även övervägas om det finns estetiska

behandlingar som inte ska få utföras av annan än utbildad personal inom hälso- och sjukvård. Det är rimligt att vissa personskador som uppkommit genom skönhetsingrepp ska rymmas inom patientskadelagen och att andra försäkringslösningar i andra fall måste till för att ge fullgott skydd. Möjligheten att införa tillståndsplikt för vissa verksamheter som erbjuder estetiska kroppsbehandlingar bör också övervägas.

Skola

Jämställdhet och likabehandling börjar i skolan

Arbetet med jämställdhet behöver och ska genomsyra skolan. Men i samband med metoo-upproppen har även vittnesmål förekommit om att sexuella trakasserier är en del av vardagen i skolan, och att det i vissa fall inte tagits på allvar av vuxenvärlden. Det är djupt problematiskt då det skickar helt fel signaler till barn och ungdomar om allvaret i dessa handlingar. Att kränkningar och övergrepp avfärdas som pojkestreck är fullständigt oacceptabelt.

Därför krävs ytterligare insatser mot skolor som visat sig brista i värdegrundsarbetet. För skolor som inte lever upp till kraven på grundläggande demokratiska värderingar och jämställdhet och som inte tydligt motverkar traditionella könsmonster och sexism vill vi se särskilda åtgärdsprogram. Dessa skolor ska kunna få skraddarsydd hjälp genom så kallade kunskapskontrakt med obligatoriska insatser för att stärka värdegrundsarbetet på skolan. Det kan handla om utbildningsinsatser rörande värdegrund eller jämställdhet riktade mot rektor och lärare, men även för elever på skolan. Det skulle också kunna innefatta direktiv om hur delar av verksamheten bör ändras för att bättre leva upp till värdegrunden. Dessa skolor bör även följas upp särskilt med oanmälda inspektioner för att säkerställa att förbättring skett. Genomförs inte åtgärderna i kunskapskontraktet ska vite kunna utdömas och ytterst ska skolor som inte förbättras kunna stängas, oavsett huvudman.

Skolan formar barn på många olika sätt och det är till stor del i skolan som eleverna utvecklar de intressen och kunskaper som senare i livet kommer att styra deras yrkesval. För att bryta den könssegregation som återfinns inom många yrkesgrupper och främja social rörlighet är det därmed av högsta vikt att redan i skolåldern uppmuntra eleverna att göra val utifrån sina egna intressen snarare än samhällets normer.

Ett stort problem är att pojkar i allt större utsträckning hamnar efter flickor i skolan. För att göra skolan mer jämställd behövs satsningar på mer kunskap i skolan och att förbättra dåliga skolor. Moderaterna har därför flera förslag för att höja kvaliteten på samtliga skolor. Det handlar dels om inrättandet av kunskapskontrakt med skraddarsydda lösningar för skolor där elever inte når kunskapsmålen, men också om satsningar som utökad undervisningstid med mer svenska och matematik. Detta utvecklas i våra motioner i utbildningsutskottet.

Säkerställ en jämställd undervisning, särskilt inom religiösa friskolor

De grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheter som är utgångspunkten för skolans värdegrund gäller alla skolor, oavsett huvudman eller inriktning på skolan. Skolans styrdokument och läroplaner är mycket tydliga med att skolan ska motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.

Under senare år har Skolinspektionen fått flera anmälningar om att vissa skolor regelmässigt bedriver könsuppdelad undervisning. Som skäl till att permanent dela upp undervisningen har anförts att större delen av eleverna har en kulturbakgrund som gör att de uteblir om undervisningen inte är könsuppdelad. Skolinspektionens slutsats var att det var godtagbart att dela upp flickor och pojkar i ämnet idrott om eleverna får en likvärdig utbildning i övrigt. Vi menar att det är oförenligt med skolans värdegrund och jämställdhetsuppdrag. Moderaterna har därför tagit initiativ till att skärpa skollagen så att det inte råder några som helst tvivel om att undervisningen i den svenska skolan inte ska vara könsuppdelad.

Moderaterna värnar friskolereformen och möjligheten att starta och driva friskolor. Samtidigt måste reformen skyddas från missbruk, exempelvis mot att aktörer med extrema politiska eller religiösa syften får inflytande över skolor i Sverige. Det krävs en förstärkt ägarprövning, tillsyn och kontroll för att stoppa skolor som främjar religiös eller politisk extremism.

Bättre undervisning i sex och samlevnad

I Skolinspektionens granskning efterfrågar lärare kompetensutveckling inom flera områden som knyter an till sex och samlevnad. Det kan handla om faktakunskaper inom normer och hbtq, arbetsmetoder för att hantera svåra sex- och samlevnadsfrågor i klassrummet eller sex- och samlevnadsundervisningen för speciella målgrupper såsom nyanlända elever eller särskoleelever. Samtidigt visar granskningen att bara en bråkdel av lärarna får kompetensutveckling inom sex- och samlevnadsområdet. Det saknas också mål för arbetet i sex- och samlevnadsundervisningen, rektorer följer inte upp om och hur lärarna undervisar om sex och samlevnad och det görs sällan någon utvärdering. Skolinspektionen konstaterade ett behov av att ta upp frågor bl.a. kring grovt språkbruk, hederskultur, sexuella trakasserier och jämställdhet. Den senaste tidens diskussion om hur pornografi påverkar ungas förhållningssätt till sex och samlevnad belyser också vikten av en god undervisning i detta ämne i skolan.

Frågor om sex och samlevnad är en bred diskussion och lämpar sig väl för att integreras i övergripande värdegrundsarbete och inom flera ämnen. Fältet spänner över frågor så som biologi, etik, demokrati, historia och samhällskunskap.

Moderaterna har drivit på för en översyn av landets lärarutbildningar i syfte att säkerställa att alla lärare får de kunskaper som krävs för att nå upp till skollagen och läroplanernas bestämmelser om hur jämställdhetsperspektiv och perspektiv rörande sex och samlevnad kan integreras och bli obligatoriskt i undervisningen. Därför välkomnar vi att nya examensmål för att blivande lärare ska ha kompetens att undervisa om sex och relationer införs i lärarutbildningarna från och med januari 2021. Det är också viktigt att säkerställa att lärare som behöver det har möjligheter till kompetensutveckling inom området under yrkeslivet.

Jämställd idrott

Vägen till en jämställd idrottsrörelse är fortfarande lång. I en analys av jämställdheten inom idrotten konstaterar Centrum för idrottsforskning (CIF) att kvinnors och mäns deltagande, förutsättningar och villkor inom idrotten är olika på i princip alla nivåer. Ojämligheten framträder i andelen kvinnor och män som är medlemmar i olika idrotter, i andelen styrelseposter och förtroendeuppdrag, i fördelning av resurser och avseende idrottsliga normer och ideal. I samma rapport framkommer att sju av tio flickor och

pojkar med svensk bakgrund idrottar i en förening eller klubb. Samma siffra gäller för pojkar med utländsk bakgrund. När det gäller flickor med utländsk bakgrund är det dock bara fyra av tio som utövar idrott utanför skolan.

Mot bakgrund av detta anser Moderaterna att regeringen bör återkomma med förslag för att stärka jämställdheten inom svensk idrott, särskilt avseende hur ekonomiska medel fördelas i relation till kön inom svensk idrott. Som en ytterligare åtgärd bör regeringen se över hur ett tydligare jämställdhetsfokus kan implementeras inom ramen för Idrottslyftet. I Riksidrottsstyrelsens särskilda riktlinjer för initiativet framgick inte något sådant fokus.

Integration

Synen på jämställdhet inom vissa invandrargrupper i Sverige skiljer sig från de normer och värderingar som präglar det svenska samhället. I sina ytterligheter tar det sig uttryck i kvinnofientliga traditioner och förhållningssätt som är oacceptabla i ett jämställt samhälle. I Sverige ska man själv kunna välja om man vill besöka ett badhus, utbilda sig eller gifta sig. Detta måste vara tydligt redan från dag ett i vårt land.

Ytterligare ett allvarligt integrationsproblem är att andelen utrikes födda kvinnor som är i arbetskraften är närmare elva procentenheter lägre än andelen inrikes födda kvinnor. Beräkningar visar att om gapet i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda kvinnor skulle slutas, så skulle det innebära en BNP-ökning med 93 miljarder kronor.

Att inte ha en egen försörjning innebär antingen ett bidragsberoende eller ett beroende av partners eller familjens inkomster, och det förminskar kvinnors handlingsutrymme. Men det drabbar inte bara kvinnan i relationen. Studier bekräftar att barn som lever i familjer där mammorna inte jobbar löper stor risk att själva hamna i arbetslöshet och utanförskap. En av de viktigaste åtgärderna för att både öka jämställdheten och lösa integrationsfrågan är därför att bryta bidragsberoende och säkra kvinnors och flickors frihet och trygghet. Därför föreslår Moderaterna omfattande bidragsreformer.

Samhällsorientering med fokus på jämställdhet

Samhällsorienteringen är avgörande för att så tidigt som möjligt ge nyanlända en grundläggande förståelse för det svenska samhället. Moderaterna har länge drivit på för att samhällsorienteringen för nyanlända skulle utökas från 60 till 100 timmar, samt att det bör införas en avslutande examination i samhällsorientering. Grundläggande samhällskunskaper ska också vara ett krav för att få medborgarskap i Sverige.

Dessutom måste samhällsorienteringen stöpas om i ny form, med nationella kursplaner som säkerställer att undervisningen är likvärdig i hela landet. Kvinnors rättigheter ska belysas, med fokus på bland annat jämställdhet och nolltolerans mot hedersförtryck. Även barns och ungdomars rättigheter måste belysas tydligare. Förväntan på arbete och egen försörjning ska också understrykas, och vi måste markera vikten av lagar och regler.

Kvalificering till föräldradidighet och utökad rätt till förskola

För nyanlända kvinnor tar etableringen längre tid än för nyanlända män. En förklaring är att kvinnorna tar ett större ansvar för barn och familj. Det är också uppenbart att det nuvarande regelverket i föräldraförsäkringen försenar inträdet på arbetsmarknaden för

utrikes födda kvinnor. Under de första två åren i Sverige utgörs närmare 40 procent av de nyanlända kvinnornas totala inkomst av ersättningar såsom föräldrapenning, sjukpenning och sjuk- och aktivitetsersättning. Motsvarande andel bland männen är sju procent.

För att stärka arbetslinjen för dem som aldrig fått sitt första jobb, och inte minst utrikes födda kvinnor, bör kvalificering genom arbete krävas för full föräldrapenning. För de som saknar sjukpenninggrundande inkomst bör föräldrapenningen begränsas till 12 månader. Nyanlända som inte arbetar och som inte har permanent uppehållstillstånd ska bara ha rätt till föräldrapenning upp till barnets ettårsdag. Samtidigt bör rätten till förskola utökas för denna grupp. Med en mer generös förskola och kortare föräldrapenning bör samtidigt kraven på att göra sig anställningsbar öka genom exempelvis krav på bredare arbetssökande eller att delta i utbildning. Det kan exempelvis handla om att delta i sfi-undervisning.

Trygghet

En av tre kvinnor känner sig otrygg utomhus i sitt eget bostadsområde om kvällen. Kvinnors utsatthet för sexualbrott har ökat kraftigt de senaste åren. Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande. Det är viktigt att identifiera och genomföra fler konkreta åtgärder som förebygger, skyddar och straffar.

Bättre skydd för våldsutsatta kvinnor

Dödligt våld mot män och kvinnor ser annorlunda ut. När kvinnor dödas är det vanligast att gärningspersonen är en partner eller tidigare partner. I åtta av tio fall är brottsplatsen någon av de inblandades hem – en plats där de flesta människor med rätta förväntar sig trygghet. Mordet sker ofta efter en lång period av våld och hot. Nära hälften av brotten har föregåtts av anmälningar till polisen. När män faller offer för dödligt våld är det däremot vanligt att någon av de inblandade tillhör en kriminell miljö samt att gärningspersonen inte är en familjemedlem.

Ensamstående kvinnor med barn i åldern 16–24 år är den grupp som allra oftast utsätts för misshandel; fler än var tionde är utsatt. Det gäller även i jämförelse med män i olika åldrar och med olika familjesituation.

Allt våld mot kvinnor är oacceptabelt och insatser mot olika former av relationsvåld måste ske i bättre samverkan mellan polis, sjukvård, socialtjänst och andra aktörer. Den som utsatts för brott måste få stöd, hjälp, skydd och ett bra bemötande genom hela rättsväsendet. En långsiktig finansiering av kvinnojourerna måste säkras.

En möjlighet för kvinnor som utsätts för upprepat hot och våld från exempelvis en tidigare partner är att ansöka om kontaktförbud. För att ett kontaktförbud med fotboja ska meddelas måste gärningsmannen i dag först bryta mot ett kontaktförbud utan fotboja. Det bör ändras. Brottsutsatta kvinnor ska inte behöva vänta på att ett kontaktförbud bryts innan ett kontaktförbud med fotboja beslutas. Beslutet om huruvida ett kontaktförbud ska förenas med fotboja ska istället utgå från en riskbedömning i det enskilda fallet. Det vore både tryggare och mer effektivt.

Den som anmält ett allvarligt brott ska inte behöva oroa sig för att möta sin förövare på gatan. Idag är häktning obligatoriskt för brott som kan leda till minst två års fängelse.

Den gränsen bör sänkas till fängelse ett år. Denna förändring skulle, tillsammans med våra föreslagna straffskärpningar, innebära att personer som är misstänkta på sannolika skäl för grov kvinnofridskränkning i regel skulle häktas. Obligatorisk häktning i dessa fall innebär ett starkare skydd för brottsoffret genom att en våldsam man frihetsberövas och hålls borta från hemmet i direkt anslutning till brottet. Det gör att våldsutövare snabbt kan frihetsberövas och de utsatta skyddas.

Skärpta straff för sexualbrott och effektivare utredningar

Sexuellt våld är ett stort problem i olika sammanhang. Anmälningarna om sexualbrott fortsätter öka. Förra året anmälde fler än 21 kvinnor om dagen att de blivit våldtagna. Det är vanligt att offret är bekant med förövaren, även om bekantskapen inte sällan gjorts så sent som samma dag. Mörkertalen bland sexualbrott inom relationer och i hemmet uppskattas vara stort.

Mest utsatta är unga tjejer. Bland unga tjejer i åldern 20–24 år uppgav 22,3 procent att de utsattes för sexualbrott år 2017, och i åldersgruppen 16–19 år uppgav 19,7 procent av de unga tjejerna att de utsatts för sexualbrott. Unga tjejer våldtas i publikhav på festivaler och utsätts från tidig ålder för sexuella närmanden. Nästan hälften av alla unga tjejer har varit med om att någon på nätet försökt få dem att prata om sex eller skicka bilder med sexuellt innehåll när de inte velat det. Skarp straffen för sexualbrott och effektivare utredningar.

Moderaterna har ett flertal förslag i syfte att förbättra rättsväsendets hantering av sexualbrott. Fler gärningsmän som gjort sig skyldiga till våldtäkt och andra former av sexualbrott ska lagföras – och dömas till strängare straff. För att nå detta mål krävs att utredningsverksamheten stärks, att brottsoffren får det stöd de behöver och att straffen skärps så att de står i proportion till brottens allvar. Varje polisregion ska ha en utredningsgrupp som är inriktad på sexualbrott. Den som utsatts för sexualbrott ska ha rätt till ett målsägarbiträde som uppfyller särskilda krav på kompetens och lämplighet.

Straffen för våldtäkt är idag alltför låga med straffskalor som är i princip oförändrade sedan brottsbalken infördes för mer än 50 år sedan. Moderaterna vill skärpa straffen för våldtäkt av normalgraden. Våldtäkt och våldtäkt mot barn ska kunna leda till ett fängelsestraff mellan 3 och 7 år. Det innebär att det lägsta straffet för våldtäkt och våldtäkt mot barn höjs från fängelse 2 år till fängelse 3 år. Det skulle vara en kraftfull markering av hur allvarligt samhället ser på våldtäktsbrottet. Detta har riksdagen tillkännagivit för regeringen. Det är angeläget att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med sådana förslag.

Nya verktyg för att stoppa hedersrelaterad brottslighet

I Sverige ska ingen ha rätt att hindra någon annan från att gå ut och röra sig fritt, träffa kompisar, besöka ett badhus, jobba eller skaffa sig en utbildning. Men idag lever många vuxna och barn under hedersrelaterat våld och förtryck. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kännetecknas av att det oftast utövas kollektivt. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och valet av partner är inte individens eget val utan en angelägenhet för familjen eller hela släkten. Våldet och förtrycket drabbar både flickor och kvinnor, pojkar och män och det är både män och kvinnor som är förövare. Hbtq-personer är särskilt utsatta. Ibland är en och samma person både utsatt och förövare; detta gäller inte minst pojkar och unga män.

Religion, kultur eller kontrollbehov som utövas för att begränsa någon annans frihet och rätt att bestämma över sitt eget liv hör inte hemma i Sverige. Hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas med kraft. Frihet och trygghet ska gälla alla.

Moderaterna vill införa en särskild brottsrubricering för hedersbrott med grov fridskränkning som förebild, men där gärningsmannakretsen vidgas och där gärningar som begås av flera olika personer i samförstånd ska omfattas. Moderaterna vill också införa hedersmotiv som en egen försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet. I Sverige ska hedersförtryck aldrig accepteras.

Vidare vill Moderaterna kartlägga förekomsten av självutnämnda så kallade moralpolisier som begränsar människors frihet och upprätthåller informella regler genom ovälkomna påtryckningar. En sådan kartläggning kan bland annat tjäna som underlag för kommunernas, polisens och andra myndigheters beslut om åtgärder. Den kan även bidra till ökad kunskap inom civilsamhällets organisationer och öka allmänhetens medvetenhet om problemet.

Det bör även införas en möjlighet att förbjuda moralpolisier på offentliga platser genom ett tillträdesförbud. Det innebär att en viss person förbjuds att uppehålla sig inom ett visst angivet område om personen skapar otrygghet och begränsar andra personers möjlighet att röra sig fritt i samhället i syfte att upprätthålla en viss persons eller grupps heder. Området ska vara avgränsat. Det kan till exempel röra sig om ett torg eller en marknadsplats. Tillträdesförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. När ett beslut om tillträdesförbud övervägs ska hänsyn tas till det intrång eller men i övrigt som det skulle innebära för den som beslutet gäller.

Ett tillträdesförbud ska kunna meddelas muntligen på plats av en polisman och ska gälla omedelbart. Det muntliga beskedet ska därefter snarast följas upp med en skriftlig bekräftelse. Tillträdesförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av tillträdesförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse.

Människohandel för sexuella ändamål

Människohandel är en form av modernt slaveri som måste bekämpas. I Sverige var nästan 250 vuxna personer utsatta eller potentiellt utsatta för människohandel under 2019. Fyra av fem var kvinnor. Sexuella ändamål var den vanligaste orsaken, men även tiggeri, arbetskraft och kriminalitet förekom. Inte sällan har människohandeln nära koppling till annan slags organiserad brottslighet. De utsattas ursprungsländer fanns både inom och utanför EU. Därför är det viktigt att Sverige i internationella sammanhang arbetar för att motverka dessa problem, till exempel genom att utveckla samarbetet med både Europol och Interpol.

Polisen har konstaterat att det är få fällande domar om människohandel, och förklarar detta med att bland annat lagstiftningen är svårtillämpad och komplicerad. I mitten av 2018 trädde en ny människohandelsbestämmelse i kraft. Det är viktigt att den nya bestämmelsen utvärderas för att se om den fått önskad effekt.

Utvisning av utländska våldsutövare

Fler våldsutövare ska utvisas efter avtjänat straff. Nuvarande lagstiftning kräver att gärningsmannen döms till minst ett års fängelse för att utvisning på grund av brott ska komma ifråga. Skärpta straff för grov kvinnofridskränkning och grov fridskränkning skulle med dagens regler innebära att det blir lättare att utvisa de som begår de här

brotten. Idag utvisas 7 procent av samtliga utländska medborgare som döms för grov kvinnofridskränkning och som är folkbokförda i Sverige. För utländska medborgare som inte är folkbokförda i Sverige är motsvarande siffra 38 procent. Moderaterna menar att ett brott med ett straffvärde på fängelsnivå som huvudregel ska leda till utvisning, även om det inte föreligger en återfallsrisk. En sådan förändring skulle innebära att fler fall av kvinnovåld skulle leda till utvisning.

Statlig förvaltning

Ett aktivt jämställdhetsarbete måste bedrivas inom alla relevanta myndigheter för att få genomslag. Att inrätta en särskild myndighet för jämställdhetsfrågor kan få motsatt effekt genom att arbetet på andra myndigheter och aktörer sidosordnas och nedprioriteras. Moderaterna motsatte sig därför införandet av en jämställdhetsmyndighet.

Samtidigt har vi pekat på vikten av att ta tillvara den särskilda kompetens som redan finns uppbyggd vad gäller jämställdhet. Det handlar framför allt om Länsstyrelsen Östergötland och Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). Länsstyrelsen Östergötland och NCK har under lång tid bedrivit ett viktigt och angeläget arbete med att stödja brottsoffer och berörda myndigheter, och har byggt upp en gedigen kunskap och erfarenhet vad gäller hedersförtryck och våldsutsatta kvinnor. Det är viktigt att denna kompetens inte går förlorad. Moderaterna värnar Länsstyrelsen Östergötlands nationella uppdrag och menar att NCK:s verksamhet bör bedrivas vid Uppsala universitet fullskaligt och utan avbrott. Det är därför bra att regeringen i mitten på september 2020 slutligen fattade beslut om att Länsstyrelsen Östergötlands nationella kompetensteam ska utvecklas och permanentas i form av ett nationellt kompetenscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Ulf Kristersson (M)

Tobias Billström (M)

Hans Wallmark (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Sten Bergheden (M)

Lotta Finstorp (M)

Mats Green (M)

Jessika Roswall (M)

Karin Enström (M)

Lars Hjälmered (M)

Johan Forssell (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)